

De Oostenrijkse Lloyd

(D. Scheper; uit: *Perfinpost* nr. 44, feb. 1998)

Vóór de komst van de spoorwegen speelden schepen een belangrijke rol bij het vervoer van brieven naar alle delen van de wereld.

In dit artikel wil ik de schijnwerper eens richten op een scheepvaartmaatschappij die bij het postverkeer tussen (West-)Europa en de Levant ruim 75 jaar een vrijwel unieke rol heeft gespeeld. De Oostenrijkse Lloyd vervulde die rol bovendien in een periode die opvalt door het gebruik van firmaperforaties. Ook van de Lloyd zijn verschillende perfin bekend.

Een interessant detail daarbij is dat de firmaperforaties van deze scheepvaartmaatschappij in postzegels van verschillende landen voorkomen.

Hoe het allemaal begon

De Oostenrijkse Lloyd had haar hoofdvestiging in Triëst, een belangrijke havenstad aan de Adriatische Zee.

Triëst was al eeuwen Oostenrijks gebied. In 1382, toen Triëst als vrije stad werd bedreigd door Venetië, riepen de bewoners de bescherming in van Leopold van Oostenrijk. Hierdoor kwam Triëst in de macht van de Habsburgers.

In begin mei van het jaar 1837 begonnen twee stoomraderboten van de Oostenrijkse Lloyd, de *Arciduca Lodovico* en de *Conte Kolowrat* aan hun eerste reis van Triëst via Constantinopel naar Alexandrië.

Hiermee opende de Lloyd een geregelde scheepvaartlijn voor het vervoer van passagiers, goederen en post naar vele Griekse en Turkse havens in de Levant.

De Lloyd had bovendien een belangrijke overeenkomst gesloten met de Keizerlijke Oostenrijkse post. Op grond daarvan mocht de Lloyd optreden als officieel Postagent in havens waar nog geen Oostenrijks consulaire postkantoor actief was.

De groei van het aantal Oostenrijkse postkantoren

Op 30 mei 1837 meerde de *Arciduca Lodovico* aan in Constantinopel. In de maanden die volgden, maakte de Lloyd afspraken met de Oostenrijkse Post om ook in Constantinopel een postagentschap te vestigen. Hier was weliswaar al een consulaire postkantoor maar men kwam overeen dat de post tussen de Levant-havens wel aan de Lloyd kon worden toevertrouwd. In de praktijk was dit het leeuwendeel van de aangeboden post.

Al gauw werd ook post voor Oostenrijk bij de Lloyd aangeboden. Deze kon natuurlijk moeilijk worden geweigerd. Daarom stemde de Oostenrijkse Post hiermee in op voorwaarde dat de porto aan haar zou worden afgedragen zodat geen verlies zou worden geleden.

Op deze wijze vestigde de Lloyd ook postkantoren in andere grote Turkse havenplaatsen waar al een consulaire postkantoor was.

In eerste instantie onofficieel, maar na enkele jaren werden deze kantoren, evenals die in alle kleinere havens, als officieel Oostenrijks postkantoor beschouwd en kregen zij in 1840 officiële poststempels uitgereikt.

Tussen 1860 en 1890 beheerde de Oostenrijkse Lloyd circa 40 postkantoren in de Levant. De organisatie was efficiënter en beter verzorgd dan bij andere kantoren. Zelfs de concurrerende Levant-kantoren van andere Europese landen vertrouwden hun postzakken regelmatig toe aan de Oostenrijkers.

Perfin van de Oostenrijkse Lloyd

De eerste perfin van de Lloyd heb ik aangetroffen op Oostenrijkse zegels met poststempels uit 1896. Het onderste deel van het poststempel vermeldt meestal *Tergesteum*: de Romeinse naam die de stad kreeg toen zij enkele honderden jaren voor het begin van onze jaartelling werd gesticht.

In Triëst was het Italiaans de voertaal voor het merendeel van de bevolking. Vandaar de naam van de maatschappij: *Lloyd Austriaco*.

De beginletters stonden aan de wieg van de perfin: een monogram van de letters 'LA'.

Twee uitvoeringen van de perfin 'LA' van Lloyd Austriaco

De perfin 'LA' komt voor in twee typen. Type 1, met 35 of 36 gaten, zien we in Oostenrijkse zegels tussen 1896 en 1901. Daarna zien we type 2, met 32 gaten. De perfins van beide typen laten onderling kleine verschillen zien. Bij type 1 vermoed ik het gebruik van verschillende enkelvoudige perforators. Bij type 2 lijkt dit zeker: bij paren van deze zegels zijn de perfins onderling precies hetzelfde.

Orient Express

De schepen van de Lloyd speelden ook bij het treinverkeer naar Constantinopel een rol van betekenis. In de beginperiode van de Orient Express kwamen de treinen uit Parijs en Wenen nog niet verder dan Giorgiu aan de Roemeense oever van de Donau. Met passagiers en post stak men dan de Donau over om met een plaatselijke Bulgaarse trein van Rustchuk te reizen naar Varna, een havenplaats aan de Zwarte Zee.

Vandaar werd met stoomschepen van de Oostenrijkse Lloyd het laatste traject naar Constantinopel afgelegd. De hele reis van Parijs naar Constantinopel nam 92 uur in beslag.

Brief met perfin 'LA', door de Lloyd op 5-3-1908 uit Triëst verzonden naar Suva (Fidji-eilanden!). Aankomststempel 19-4-1908.

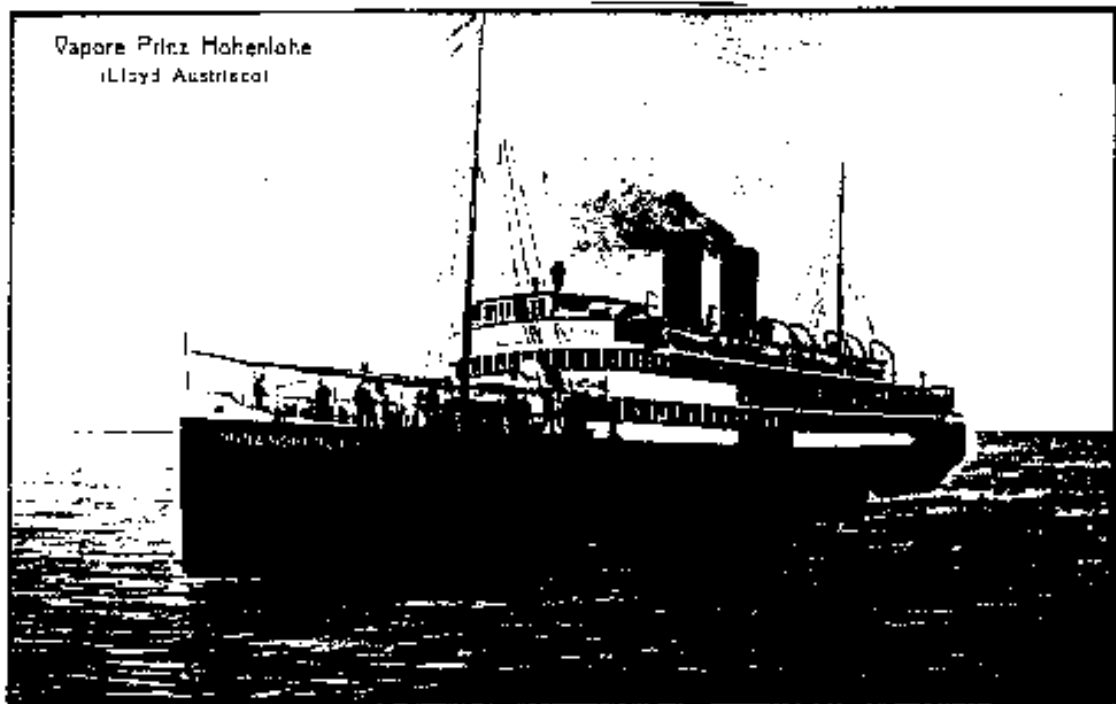
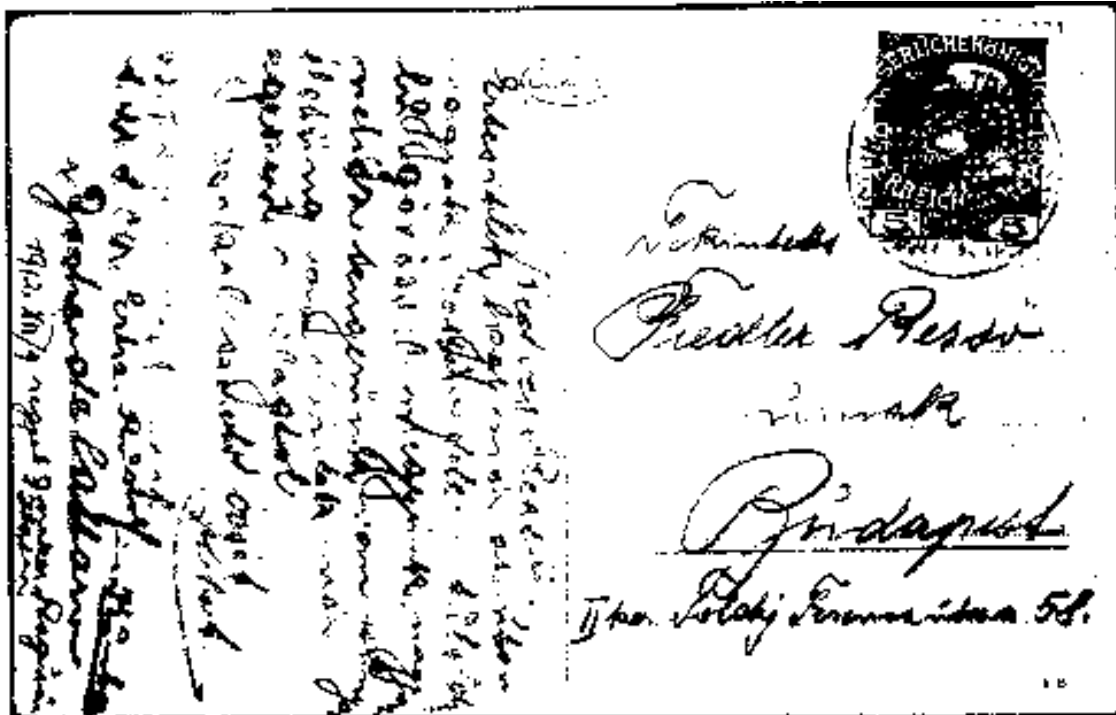
Sluiting van de postkantoren in de Levant

In de jaren na 1900 werden sommige kantoren gesloten op last van de Oostenrijkse keizer die daarmee om politieke redenen tegemoet kwam aan dringende verzoeken van de Turkse sultan. Turkije had overigens al jaren gepleit voor sluiting van de Levantkantoren omdat zij vond dat de organisatie van de post binnen haar grenzen een Turkse aangelegenheid was.

Het feit, dat Turkije de inkomsten uit het postvervoer via de Levantkantoren zag afvloeien naar de Westerse mogendheden, zal hierbij zonder twijfel een grote rol hebben gespeeld.

De Westerse mogendheden speelden echter een diplomatiek spel. Elk land verklaarde zich in principe bereid om haar postkantoren op Turks gebied te sluiten, op voorwaarde dat de andere landen dat eerst zouden doen. En niemand wilde natuurlijk de eerste zijn!

Zo sleepte dit conflict zich voort tot het najaar van 1914.

Kaart met afbeelding van het stoomschip Prinz Hohelohe.
 De Oostenrijkse zegel met de perfin 'LA' (Lloyd Austriaco) draagt het scheepsstempel
 "Trieste-Cattaro - 4 XII 1912". Cattaro (Kotor) ligt aan de baai van Kotor in Montenegro.

Voorafgaande aan de Eerste Wereldoorlog tiet de Turkse sultan aan Oostenrijk en Duitsland weten dat hij hun zijde zou kiezen in de oorlog tegen Engeland, Frankrijk en Rusland. Om die reden sloot Oostenrijk op 30 september 1914 al zijn postkantoren op Turkse bodem. Op dat moment heeft de Oostenrijkse Lloyd alleen nog haar postagentschappen in het gebied van de Aegeïsche Zee. Op 15 december 1914 werden ook deze kantoren gesloten. Dit laatste was onvermijdelijk. De Oostenrijkse Lloyd was immers niet meer in staat om in de Middellandse Zee te opereren omdat deze tussen 1914 en 1918 onder controle stond van de Engelse en Franse marine.

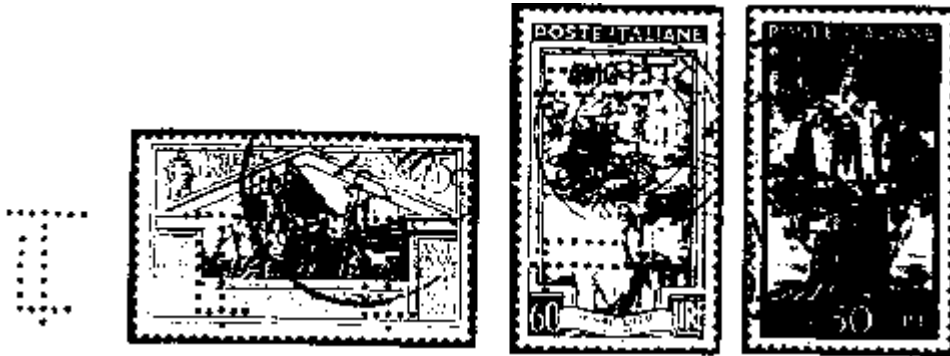
Na de Eerste Wereldoorlog

Nog tijdens deze wereldoorlog werd in Londen in 1915 een geheim verdrag gestoten waarbij Triëst door de geallieerden aan Italië werd beloofd. Bij het vredesverdrag in 1919 doet Oostenrijk inderdaad afstand van Triëst en wordt deze havenstad bij Italië ingelijfd.

Triëst is op dat moment de derde haven van Europa.

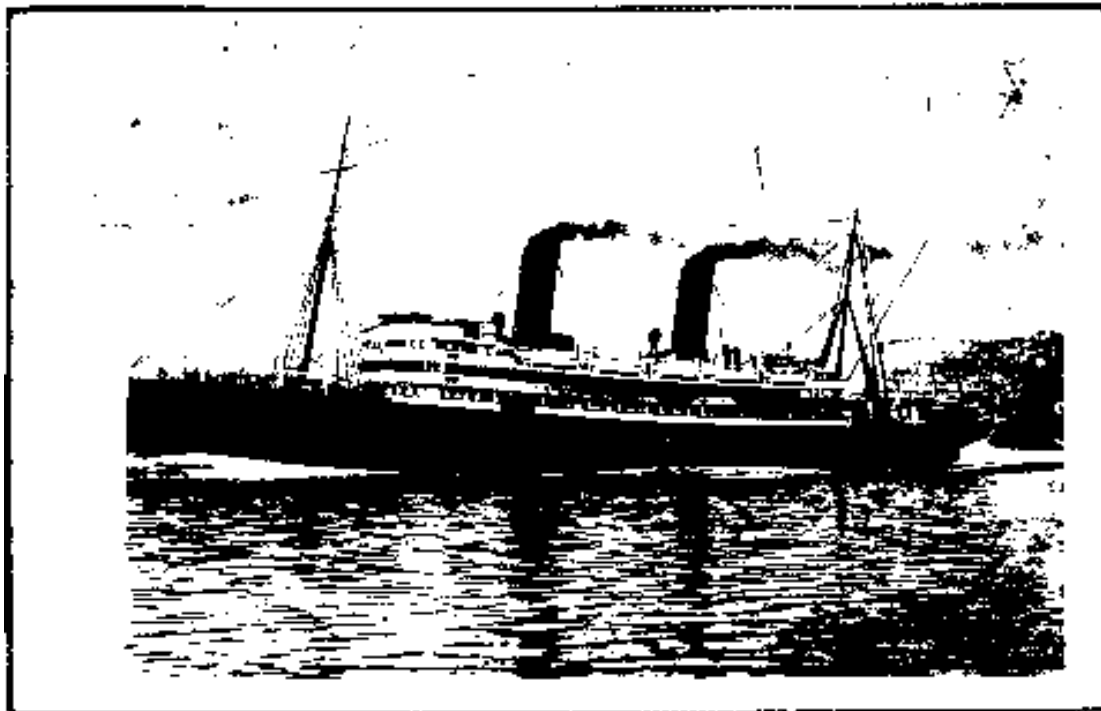
Het zal duidelijk zijn dat de Lloyd niet langer als Oostenrijkse Lloyd kan opereren. En een naamswijziging in Italiaanse Lloyd vond men waarschijnlijk iets te veel van het goede.

Als compromis werd de naam **Lloyd Triestino** gekozen. De nieuwe naam leidde tot het gebruik van een nieuwe firmaperforatie in de vorm van een monogram van de letters 'LT'.

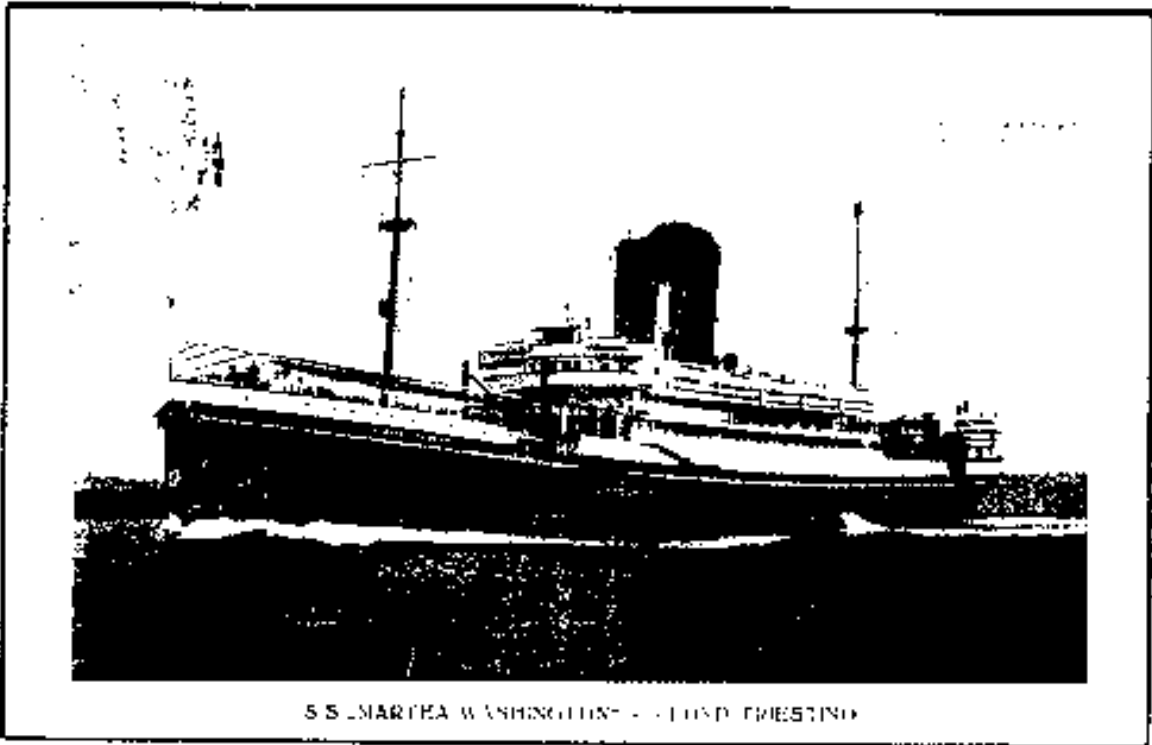
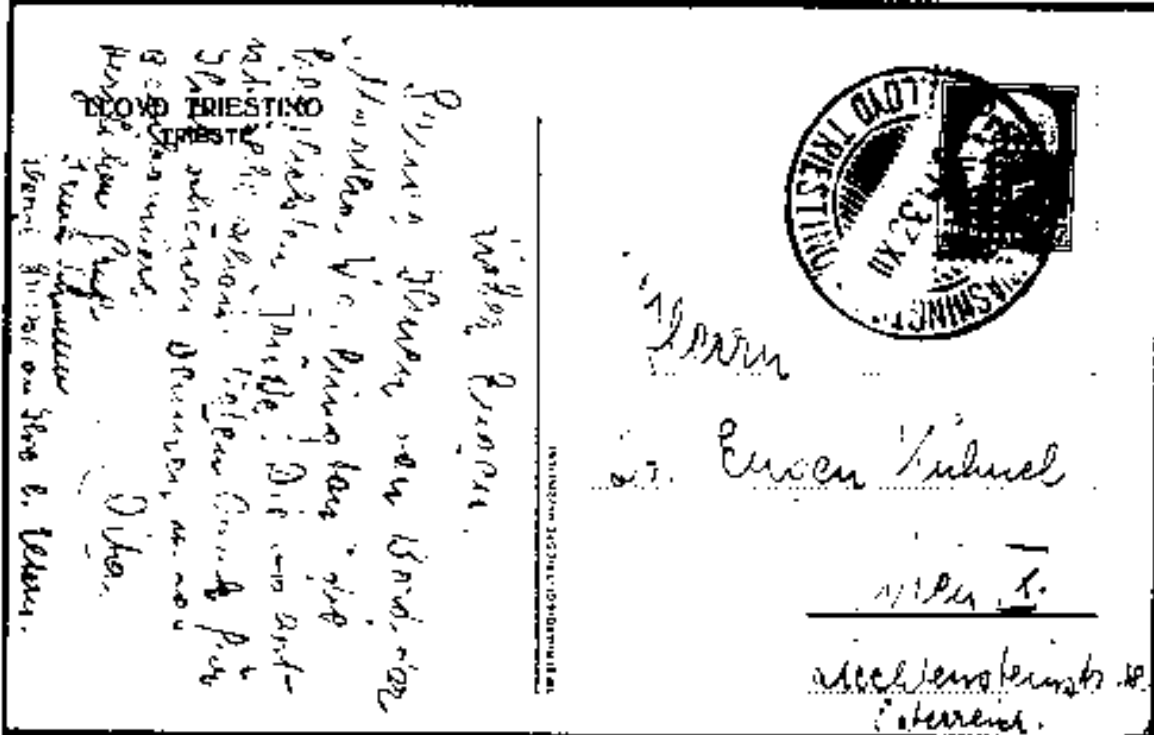

De perfin 'LT' is een meervoudige perfin. We vinden deze perfin in gewone Italiaanse zegels en in Italiaanse zegels met de opdruk A.M.G.-F.T.T. (Allied Military Government, Free Triest Territory). Postzegels met deze opdruk herinneren aan de bijzondere situatie in Triëst na de Tweede Wereldoorlog.

Tussen 1945 en 1954 was Triëst en omgeving verdeeld in twee zones: zone A, bezet door geallieerden en de V.S. en zone B, bezet door Joegoslavië. Zone A, waar de Italiaanse zegels met genoemde opdruk zijn gebruikt, kwam in 1954 (weer) bij Italië.

Kaart van het stoomschip Helouan met perfin 'LT' (Lloyd Triestino). Gepost op 29 augustus 1925 in Brindisi. De afzender reist naar Khartoum en deelt zijn kajuit met een "heel aardige" Egyptenaar. Daarmee prijst hij zich gelukkig want "de kajuit is zeer klein!"

Kaart van het stoomschip Martha Washington met perfin 'LT' van de Lloyd Triestino. De zegel draagt het scheepsstempel "Pfo Martha Washington - 9 nov 1933" (Pfo: piroscavo = stoomschip).

De in dit artikel afgebeelde Italiaanse zegels met opdruk AMG-FTT zijn uit de collectie van de heer J.M.v.d.Hoorn, één van de auteurs van de catalogus van Italiaanse Perfins.¹⁾

Naast de Lloyd Triestino noemt deze catalogus nog twee andere gebruikers van de firmaperforatie 'LT'. Dit zijn:

- 'Cosultich' Societa Triestina di Navigazione, Trieste en
- 'Italia' Societa Anonima di Navigazione, Trieste.

Gegevens over de bron van deze informatie zijn niet meer in het bezit van de heer V.d.Hoorn.

Wanneer u als lezer over gegevens of brieven van deze gebruikers beschikt, dan stel ik uitwisseling van informatie bijzonder op prijs.

Tot zover dit artikel over de verschillende firmaperforaties van de scheepvaartmaatschappij Lloyd Austriaco c.q. Lloyd Triestino.

Een bijzonder aspect van deze perfins vormen voor mij de vele verschillende scheepsstempels die op de zegels kunnen worden gevonden.

Poststempels die soms ook de naam van de maatschappij dragen en daarmee de identiteit van de perfingebruiker onthullen.

Een situatie die bijzonder is omdat we de gebruiker van een perfin in de regel niet via het poststempel maar via de vermelding op een brief kunnen achterhalen.

D. Scheper, Hogeland 1, 2264 JX Leidschendam.

¹⁾ *Perfins of Italy*, R.J.Hammink en J.M.v.d.Hoorn (1995)